

רק בסימו של המופע כאשר השחקנים רקדו בגופות ססגוניים ומאופרי צבע הגיעה הבכחנליה לאקסטאזה משכרת: הקהל מחא כפיים בהתלהבות, אם מתוך שמחה שהמופע האינסופי עומד להסתיים, אם מתוך הזדהות עם השחקנים שהיה זה בגדר מרטייריום לצפות בדרך בה התענו על הבמה 24 שעות כמעט עד לאובדן הכרה.

אחרי שעתיים שהקדשתי למופע בערב הראשון ועוד שעתיים בסיומת יצאתי הלומת תשישות מהטיפוס המפרך לאולימפוס ותהיתי האם מופע זה עשוי כדי לבדוק את גבולות היכולת האנושית לעמוד באתגרים או שהוא עשוי למיטיבי לכת בלבד.

"המלנכוליה של הדרקונים", צילום: Martin Argyroglo

מבחן אכזרי להישרדותו של עור התוף היה במופע המחול והתיאטרון של מרלן מונטרו פריטאס מאיי כף ורדה שבפורטוגל. אם המופע היה אמור להבליט את המכאניקות שבשפת הגוף הרי ששלושת המתופפים, מחיאות הכפיים, ההקשה על המצלתיים הזוהבות והאזעקה הצורמת של מפעל תעשייתי שנשמעה בפרקי זמן קצובים, עשו את שלהם ותרמו לתחושת הניכור שהשרו הפסלים. ליתר דיוק הרובוטים. רק בסוף נשמעה שירה אנושית שגאלה את הרובוטים מהמכאניקות שלהם. שפת התנועה הזוויתית של פריטאס הזכירה מחול טקסי שבטי קדום. בניגוד יפהפה בין כחול זוהר לזהב ובכפות רגליים צמודות נעו הרובוטים בתנועה קצבית אחידה שיותר משהביעה מחול אנושי גילמה ציות עיוור לכללי השבט. לרקדנים היו פנים קפואות ומפוסלות. ולפתע פורצת בטי צ'ומנגה בריקוד סולו שהופך מזוויתי לאנושי. פיה מתעגל אך את הזעקה משמיעה דווקא מונטרו פריטאס ההופכת מרובוט מכאני לאשה. וברגע שהופכים הרובוטים לבני אדם הם פוצחים במחול מלא תשוקה. אף שהיה ברור שמטרת המוזיקה הצורמת והרועמת היא להבליט את האכזריות נטולת הרגש של הרובוטים, קשה היה לעמוד בדציבלים. למרות המעברים היפים

פסטיבל ישראל 2016 ניסה לאתגר את הקהל במופעים יוצאי דופן שאליהם לא נחשף הציבור ביומיום. ומה בין ההעפלה להור האולימפוס לאקסטזה המזוכיסטית הגובלת בהיסטריה של המבצעים והקהל; ואם גם הפסלים סובלים - מדוע נגזר על הקהל להתחרש; ומה בין ההומור הצרפתי האנין שב"מלנכוליה של הדרקונים" לסכריניות של תיאטרון החלומות הניסיוני הסיני

בלב הפסטיבל הפעם עמד המופע הדיוניסי של היוצר הבלגי יאן פאבר שהיה אמור להשיב את הקהל לימי קדם - ליוון העתיקה כאשר תפקיד התיאטרון היה פולחני והוא השתרע על פני יממה רצופה. למרגלות האקרופוליס התקבצו המון עם רב לפולחן האלים. במופע בן היממה של פאבר מעלים גרסה מקורית לסיפור עלילותיהם של גיבורי הטרגדיה היוונית - מדיאה, אנטיגונה, אדיפוס, אודיסאוס וגיבורים אחרים מהמיתולוגיה הקלאסית עוברים טרנספורמציה והצד האפל שבדמויותיהם מובלט. או לדבריו של היוצר עצמו: "...אני פוצח במתקפה על הקהל ומראה דימויים של האדם שהם הרחיקו או שכחו. אני פונה אל הדחפים האלימים שלהם, החלומות והתאוות שלהם. הצופה עובר מסע שמלווה בכאב עצום ובאימה. באמצעות ההתמודדות עם הסבל העמוק הזה, הנפש מיטהרת ומגיעים לקתרזיס". המטרה היא להשיב את הכוח אל הקהל.

ספק רב אם הבכחנליה שהתרחשה במשך 24 שעות על הבמה הביאה אכן ל"קתרזיס". המופע התחיל "בשורות רעות" שבישרו ארבעה

כרוזים לאחר ש"זאבים" אדומי לשון "תקעו" את הבשורה לאחוריהם. העירום של השחקנים האקרובטים הגמישים גילם לעתים פסלים סטאטיים נוסח יוון העתיקה ולרוב - בין אם העירום היה נשי או גברי - הוא היה נטול ארוטיקה ואינטימיות והיה בעיקר אסתטי או לחילופין כמעט פורנוגרפי. אבל הרמוניות השטנית נבעה מבחירת הסיפורים: למשל סיפורה של יוקסטה אמו של אדיפוס שבחרת להזדווג עם בנה בידועין כאשר חטא גילוי העריות מעצים את התשוקה ואת התענוג. הבעיה לא היתה ברמתם הגבוהה של המבצעים שהיו אקרובטים ורקדנים מעולים או במוזיקה המשכרת בקצביותה ודווקא בחזרות שלה, אלא באינסוף החזרות על אותו הרעיון. כן, היה הרבה "אקשן" על הבמה: השחקנים השליכו נתחי בשר נא על חזותיהם, רקדו בקצב מטורף בשורשרת, קבוצת גברים רקדה את מחול הסירטאקי מתוך "זורבה היווני", ואפילו בתנועה אחידה של איברי המין שלהם שלטו המבצעים. כל רקדן/שחקן ניסה להגיע לאורגזמה בקצב שלו. והיה גם הרבה הומור משעשע, למשל בדמותו עתירת מפלי השומן הרועדים של שחקן נפלא שהעניק לקהל את מתנת ה"טירוף", היינו כל מה שהוא טאבו ואסור.

Wang Chong, צילום: באריבות Thunderstorm

מיני תרגימא - הניחו שמונת השחקנים המשובחים של Vivarium בצד. המופע מתאר שישה רוקרים מזדקנים שנתקעים עם הסיטרוואן הישנה שלהם ביער מושלג בדרכם להגשמת חלומם - הקמת פארק שעשועים. גברת חביבה שנקלעת למקום ומנסה לעזור להם הופכת עד מהרה לקהל נלהב של מופע מפתיע, מקורי ואבסורדי שחושף בפניה טפח אחר טפח את חזון פארק השעשועים שלהם. גיבור העלילה בסיפור זה הוא דווקא כלבלב חמוד המוסיף הרבה חן והומור למופע.

העיבוד של פרטי הפרטים מופלא בהומור ובאנושיות שלו, אבל לקהל המודרני הטרוד תדיר בריצה מסחררת אחר "מבצעים", "הנחות", "שניים במחיר של אחד", רמסוהו ודחפהו ובעיקר בריצה הישגית אחר הקריירה וב"היכון" לכיבוש הבא - קהל זה נזקק ליותר מקורטוב של זמן כדי להיכנס ולזרום עם האיתיות המופלגת של ה"מלנכוליה". ברגע שזרמת עם הקצב של המופע אי-אפשר היה שלא להתענג על האנינות הצרפתית וההומור האנושי.

אם פסטיבל הוא לקט של מופעי איכות נדירים, "המלנכוליה של הדרקונים" לא השתייכה לקטגוריה זו. גם המקוריות של שפת הגוף של מרלו מונטרו פריטאס לא היתה ברמת פסטיבל. ודאי שלא הגרסה הסינית הספרינית לסיפור כה ידוע ומוכר.

השאלה אם בדור המשועבד ל"קופסה" ולריאליטי ולא יכול בלי חדשות היום שהן תמיד רצח, אונס, ושחיתות חייב פסטיבל ישראל רק לאתגר ו"לטלטל" ולא יכול סתם לענג, או לפחות להעלות מופעים ייחודיים ברמתם וביופיים.

מתנועות זוויתיות נוקשות לתנועות עגולות כמעט אנושיות, ורגעי הומור שבהם גלש רקדן על קביים לתוככי הקהל, עורר מופע זה בעיקר תחושת געגועים ליופי הטהור של שפת הגוף הקלאסי.

הרצון להיות מקורי בכל מחיר גרם לאיזיק ג'ולי, מעצב התוכנית האמנותית, ולמנכ"ל הפסטיבל אייל שר להזמין את תיאטרון החלומות הניסיוניים מסין. "סופת רעמים 2.0" הוא מחזה המתאר סיפור נדוש על איש עשיר המנצל את מעמדו הרם כדי לקיים יחסים אסורים עם אשה ענייה ועם המשרתת שלו שהרה לו. ייחודה של הגרסה התיאטרונית שהעלה הבמאי וואנג צ'ונג - שהיא מוסרטת במצלמת וידאו על מסך ענק: יש כאן שורת מצלמות שהופכות את המחזה לסיפור בתוך סיפור. כך מתאפשר לבמאי המוכשר לצלם את שתי הנשים המרוממות כל אחת במפלס אחר, ב"קומה" אחרת של קאסט שונה, ונראה כאילו כל אחת מהן שוכבת בארון משלה. ייחודה של הגרסה הסינית הוא לא רק בעיבוד המצולם של מצלמה בתוך מצלמה אלא בעיקר הליווי המוזיקלי בכלי המסורתי פינגטאן שעליו פורטים גבר ואשה המספרים בעידון מונוטוני את סיפור העלילה קורע הלב. הטרגדיה שהיא תוצר של צביעות ומסורתיות נוקשה המאפשרת לאב המשפחה המושחת להשליט דיכוי וגילוי עריות, היא דרמה סינית שנכתבה עוד לפני הפלישה היפנית. אך בעיבוד המתקתק והארוך כאורך הגלות ובשפע החזרות האינסופיות על אותו רעיון המוכר לעיפה, איבד הסיפור מעוצמתו והפך מדרמה "מטלטלת" לסיפור עצוב, ידוע ומוכר, בסין ובכל מקום אחר בעולם.

אתנחתא קומית מעודנת משפע הסיסמאות המעייף של אמרגני הפסטיבל היתה במופע של פיליפ קן "המלנכוליה של הדרקונים". את כל המטרות המקודשות של מסע הצלב הדידקטי המלווה בהמולת תופים ואזעקות סירנה בדמות דרמה "מטלטלת", "קתרזיס", מסע "מאתגר" ועוד